SKLEP SODIŠČA (peti senat)

z dne 13. junija 2006*

V zadevi C-336/05,

zaradi predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan (Francija) z odločbo z dne 7. septembra 2005, ki je prispela na Sodišče 15. septembra 2005, v postopku

Ameur Echouikh

proti

Secrétaire d'État aux Anciens Combattants,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. Makarczyk, predsednik senata, R. Schintgen (poročevalec) in L. Bay Larsen, sodnika,

* Jezik postopka: francoščina.

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodni tajnik: R. Grass,

po odločitvi, da se odloči z obrazloženim sklepom v skladu s členom 104(3), prvi pododstavek, Poslovnika,

po opredelitvi generalnega pravobranilca

sprejema naslednji

Sklep

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov od 40 do 42 Sporazuma o sodelovanju med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Kraljevino Maroko, podpisanega 27. aprila 1976 v Rabatu in potrjenega v imenu Skupnosti z Uredbo Sveta (EGS) št. 2211/78 z dne 26. septembra 1978 (UL L 264, str. 1, v nadaljevanju: Sporazum o sodelovanju), členov 64 in 65 Evro-mediteranskega sporazuma o pridružitvi med Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami na eni strani in Kraljevino Maroko na drugi strani, podpisanega 26. februarja 1996 v Bruslju in v imenu navedenih Skupnosti potrjenega s Sklepom Sveta in Komisije 2000/204/ES, ESPJ z dne 24. januarja 2000 (UL L 70, str. 1, v nadaljevanju: Sporazum o pridružitvi) ter člena 12 ES in člena 14 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. Echouikhom in Secrétaire d'État aux anciens combattants, ker je zadnji prvemu zavrnil dodelitev vojaške invalidske pokojnine.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 Členi od 40 do 42 Sporazuma o sodelovanju so del njegovega naslova III, ki ureja sodelovanje na področju delovne sile.

4 Člen 40, prvi odstavek, Sporazuma o sodelovanju določa:

„Vsaka država članica delavce z maroškim državljanstvom, zaposlene na njenem ozemlju, v primerjavi s svojimi lastnimi državljani glede delovnih pogojev in plačila obravnava brez diskriminacije na podlagi državljanstva."

5 V členu 41(1) istega sporazuma je določeno:

„Ob upoštevanju določb naslednjih odstavkov delavci z maroškim državljanstvom in vsi njihovi družinski člani, ki živijo z njimi, zaradi svojega državljanstva niso diskri-

minirani na področju socialne varnosti v primerjavi z državljani države članice, v kateri so zaposleni.“

6 V členu 42(1) Sporazuma o sodelovanju je določeno:

„Pred koncem prvega leta po začetku veljavnosti tega sporazuma Svet za sodelovanje sprejme določbe za izvajanje načel iz člena 41.“

7 Člena 64 in 65 Sporazuma o pridružitvi spadata pod naslov VI, ki med drugim zajema sodelovanje v socialnih zadevah, poglavje 1 z naslovom „Delavci“.

8 V členu 64(1) Sporazuma o pridružitvi je določeno:

„Vsaka država članica delavce z maroškim državljanstvom, zaposlene na njenem ozemlju, v primerjavi s svojimi lastnimi državljani glede delovnih pogojev, plačila in odpuščanja obravnava brez diskriminacije na podlagi državljanstva.“

9 V členu 65(1) istega sporazuma je določeno:

„Ob upoštevanju določb naslednjih odstavkov delavci z maroškim državljanstvom in vsi njihovi družinski člani, ki živijo z njimi, zaradi svojega državljanstva niso diskri-

minirani na področju socialne varnosti v primerjavi z državljani države članice, v kateri so zaposleni.

Koncept socialne varnosti zajema veje socialne varnosti, ki se ukvarjajo z dajatvami za bolezen in materinstvo, invalidnost, dajatev za starost ter za preživele družinske člane, dajatev za delovne nesreče in poklicne bolezni ter za primer smrti, nezaposlenosti in družinske dajatve.

[…]“

10 V členu 67(1) Sporazuma o pridružitvi je določeno:

„Pred koncem prvega leta po začetku veljavnosti tega sporazuma Pridružitveni svet sprejme določbe za izvajanje načel iz člena 65.“

11 V skladu s členom 96(1) Sporazuma o pridružitvi je ta začel veljati 1. marca 2000.

12 V navedenem členu 96(2) je določeno, da Sporazum o pridružitvi od datuma začetka veljavnosti nadomesti Sporazum o sodelovanju.

EKČP

13 V členu 14 EKČP je določeno:

„Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to konvencijo, je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnosti ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine."

14 V členu 1 dodatnega protokola k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: dodatni protokol) je določeno:

„Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja. […]"

Nacionalna ureditev

15 V členu L. 252-2 Zakonika o vojaških invalidskih pokojninah in žrtvah vojne (v nadaljevanju: zakonik), ki spada pod naslov VII „Določeni tujci […], za katere veljajo določbe tega zakonika" je določeno:

„Ugodnosti iz določb tega zakonika lahko zahtevajo osebe s tujim državljanstvom in osebe brez državljanstva, ki niso popolnoma upravičene do ugodnosti iz teh določb,

če so pred škodnim dogodkom, ki ga navajajo kot razlog za pravico do pokojnine, služile v francoski vojski kot naborniki ali kot prostovoljci:

1. če so bile žrtve dogodkov v okoliščinah, določenih v poglavju III zvezka II prvega dela zakonika, ali v Franciji ali med njihovo deportacijo zunaj Francije;

2. če so postale invalidne zaradi njihove prisilne mobilizacije v oborožene sile osi.

Njihovi francoski svojci lahko zahtevajo iste ugodnosti.

Te osebe niso več upravičene do ugodnosti, če prenehajo bivati na francoskem ozemlju ali na čezmorskih ozemljih, določenih v členu L. 137 zakonika, ali če na svojo zahtevo pridobijo drugo državljanstvo kot svoje izvorno državljanstvo ali francosko državljanstvo.“

16 V členu L. 21 zakonika je določeno:

„Zahteve za pokojnino se sprejemajo brez časovne omejitve.“

17 Člen 71 Zakona št. 59-1454 z dne 26. decembra 1959 o zakonu o financah za leto 1960 (JORF z dne 27. decembra 1959, str. 12363, v nadaljevanju: zakon z dne 26. decembra 1959) določa:

„I – Od 1. januarja 1961 bodo pokojnine, rente ali doživljenjske dajatve, ki gredo v breme državnega proračuna ali proračuna javnih ustanov in katerih naslovniki so državljani držav ali ozemelj, ki so pripadala Francoski zvezi ali Skupnosti ali ki so bila pod protektoratom ali zaščito Francije, za čas njihove osebne upravičenosti nadomeščene z letnimi odškodninami v frankih, ki bodo izračunane na podlagi tarif, ki veljajo za navedene pokojnine ali dajatve na dan njihove pretvorbe.

II – Z uredbami se bodo lahko v vsakem primeru določili pogoji in časovni roki, v katerih se bodo lahko upravičenci do odškodnine iz odstavka 1 odločili za nadomestitev te odškodnine v obliki splošne enkratne in pavšalne odškodnine, enake petkratni letni odškodnini.

[…]“

18 V sodbi z dne 30. novembra 2001 je Conseil d’État (Francija) presodil:

„Ob upoštevanju, da so na podlagi člena L. 1 zakonika o civilnih in vojaških pokojninah […] pokojnine denarne, osebne in doživljenjske dajatve, ki se pridobijo s službovanjem, ki so ga opravili javni uslužbenci, našteti v tem členu, vse do rednega prenehanja svojih funkcij; zato Cour [administrative d’appel v Parizu] ni nepravilno uporabilo prava, ko je presodilo, da te pokojnine pomenijo terjatve, ki morajo biti obravnavane kot premoženje v smislu člena 1 […] dodatnega protokola […];

ker je razlikovanje med osebami, ki so v podobnem položaju, v smislu določb […] člena 14 [EKČP], diskriminatorno, če ni v skladu z objektivnimi in razumnimi utemeljitvami […];

ker iz člena 71 […] zakona z dne 26. decembra 1959 izhaja, da državljani držav, ki so v njem navedene, odslej namesto svoje pokojnine na podlagi teh določb prejemajo odškodnino, ki se v pogojih, ki jih predvideva zakonik o civilnih in vojaških pokojninah, ne revalorizira; zato sodišče ne glede na začetno namero zakonodajalca, ki se kaže v pripravljalnih delih v zvezi s temi določbami, ni nepravilno uporabilo prava, ko je presodilo, da ta člen vzpostavlja različno obravnavanje med upokojenci samo na podlagi njihovega državljanstva;

ker pokojnine za javne uslužbence pomenijo odloženo plačilo, ki jim zagotavlja materialne pogoje za življenje glede na dostojanstvo njihovih preteklih funkcij; ker razlika v položaju, ki velja med nekdanjimi javnimi uslužbenci Francije glede na to, ali imajo francosko državljanstvo ali so državljani držav, ki so postale neodvisne, glede na predmet pokojnine ne upravičuje različnega obravnavanja; ker iz pripravljalnih del v zvezi z določbami […] člena 71 zakona z dne 26. decembra 1959 izhaja, da je njihov cilj predvsem sprejeti posledice neodvisnosti držav, navedenih v tem členu, in odslej ločenega razvoja njihovih gospodarstev in gospodarstva Francije, zaradi česar je bila odpravljena revalorizacija teh pokojnin glede na gibanje plač, izplačanih francoskim uradnikom, razlike med plačili, ki med pokojninskimi upravičenci nastaja samo zaradi državljanstva, ni mogoče obravnavati, kot da temelji na merilu, ki se navezuje na ta cilj; ker so te določbe zato nezdružljive z določbami […] člena 14 [EKČP], sodišče ni nepravilno uporabilo prava, ko je presodilo, da ne morejo upravičiti zavrnitve ministra za obrambo, da ugodi zahtevi g. X […]“

19 Nacionalna zakonodaja je bila spremenjena decembra leta 2002, vendar se za tujega državljana, ki je v položaju kot A. Echouikh, ni nič spremenilo.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

20 Iz spisa zadeve v glavni stvari izhaja, da je A. Echouikh, maroški državljan, rojen leta 1930, s stalnim prebivališčem v Franciji, služil v francoski vojski od 19. avgusta 1949 do 16. avgusta 1964.

21 28. januarja 2002 je na podlagi člena L. 252-2 zakonika zaprosil za vojaško invalidsko pokojnino zaradi posledic bolezni, odkrite 26. februarja 1953 v Sajgonu, kjer je bil zaradi svojega službovanja v francoski vojski.

22 Čeprav je bila ta vloga predmet začasne odločbe, v okviru katere je bila predlagana pravica do pokojnine, izračunane na podlagi 10-odstotne invalidnosti, ki je nastala zaradi bolezni, nastale v času služenja vojske, jo je minister za obrambo z odločbo z dne 24. maja 2004 zavrnil z utemeljitvijo, da zanjo velja člen 71 zakona z dne 26. decembra 1959, s katerim je Francoska republika s 1. januarjem 1961 v skladu z navedenim zakonikom državljanom tretjih držav, ki so v njem navedene, med katerimi je tudi Kraljevina Maroko, prenehala priznavati vsako novo pravico.

23 A. Echouikh je 6. julija 2004 proti tej odločbi na Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan vložil tožbo.

24 A. Echouikh v podporo svoji tožbi trdi, da ni sporno, da prebiva na francoskem ozemlju in da škodni dogodek, ki ga navaja v podporo svoji zahtevi za pokojnino, izhaja iz njegovega služenja v francoski vojski. Ker izpolnjuje vse pogoje, ki jih predpisuje nacionalna zakonodaja za pridobitev zahtevane dajatve, razen pogoja, ki se nanaša na francosko državljanstvo, naj bi ta odločba o zavrnitvi kršila načelo prepovedi vsake diskriminacije na podlagi državljanstva, ki je še posebno določeno v Sporazumu o pridružitvi in v EKČP, ker zavrnitev pokojnine temelji izključno na okoliščini, da je prosilec maroški državljan.

25 Čeprav vladni komisar priznava, da ne bi bilo nobene ovire za dodelitev pokojnine, ki jo zahteva A. Echouikh, če bi imel francosko državljanstvo, pred predložitvenim sodiščem trdi, da se A. Echouikh, ker ne služi več v francoski vojski, ne more uspešno sklicevati na Sporazum o pridružitvi, ker njegov člen 64 zadeva samo delavce z marokim državljanstvom, ki „so zaposleni“ na ozemlju države članice gostiteljice, kar pomeni, da mora zainteresirana stranka opravljati poklicno dejavnost kot zaposlena oseba. Poleg tega naj bi člen 65 istega sporazuma veljal za področje socialne varnosti, vendar naj bi se ta zadeva nanašala samo na uporabo nacionalne zakonodaje na področju vojaških invalidskih pokojnin in pravic državljanov držav, ki so bile nekoč pod suverenostjo Francije.

26 Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan je na podlagi teh ugotovitev prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1) Ali imata člena 64 in 65 sporazuma [o pridružitvi] neposredni učinek?

2) Če se iz kakršnegakoli razloga ta […] sporazum v takem primeru ne bi mogel uporabiti, ali je treba šteti, da imajo neposredni učinek določbe členov od 40 do 42 Sporazuma o sodelovanju […], ki je bil s prvim nadomeščen?

3) Ali maroški državljan, ki je služil vojsko v eni državi članici, čeprav zunaj njenega ozemlja, spada v kategorijo ‚delavcev', kot jo določata člena 64 in 65 […] sporazuma [o pridružitvi] […] in členi od 40 do 42 […] Sporazuma o sodelovanju […]?

4) Ali se lahko maroški državljan, ki spada v kategorijo ‚delavcev', ki jo določajo navedene določbe glede na pravni red Skupnosti, sklicuje na neposredno uporabo splošnega načela prepovedi diskriminacije glede na državljanstvo, ki ga zagotavljata člen 12 […] ES in člen 14 [EKČP], neodvisno od neposrednega učinka zgoraj navedenih določb iz teh sporazumov, podpisanih v letih 1976 in 1996 s Kraljevino Maroko?

5) Ali spada vojaška invalidska pokojnina, za katero vloži zahtevo maroški državljan, ki je služil vojsko v eni državi članici, zaradi posledic nesreče ali bolezni, ki se je pojavila v času vojaškega služenja, v kategorijo plačil za delo iz člena 64 […] sporazuma [o pridružitvi] […] ali v kategorijo dajatev iz naslova socialne varnosti iz člena 65 tega sporazuma?

6) Ali člena 64 in 65 […] sporazuma o pridružitvi […] in, pred začetkom veljavnosti tega sporazuma, členi od 40 do 42 Sporazuma o sodelovanju […], ali v primeru,

da ne, člen 12 […] ES in člen 14 [EKČP] nasprotujejo temu, da bi se država članica sklicevala na omejevalne določbe svoje notranje zakonodaje, vezane na državljanstvo maroškega državljana, da bi:

– mu zavrnila pravico do vojaške invalidske pokojnine, ki bi jo brez te omejitve priznala svojim državljanom s stalnim prebivališčem na njenem ozemlju, ki so v enakem položaju kot on in so služili vojsko pod enakimi pogoji kot on;

– zanj uporabila drugačne pogoje od pogojev za svoje državljane za dodelitev, način izračuna in trajanje vojaških pokojnin za povračilo posledic nesreč ali bolezni, ki jih je treba pripisati služenju vojske?

7) Ali okoliščine, da zadevna oseba ne dela na dan vložitve svoje zahteve za pokojnino in da naj bi bila nesreča ali bolezen, na kateri temelji ta zahteva, nastopila v preteklem času aktivnega služenja, v tem primeru med 19. avgustom 1949 in 16. avgustom 1964, zunaj ozemlja države članice, katere vojak je bil, in sicer v Sajgonu, spremenijo vsebino odgovorov na zgoraj navedena vprašanja?“

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

27 Francoska vlada v pisnih stališčih, ki jih je predložila Sodišču, meni, da Sodišču ni treba odgovoriti na zastavljena vprašanja.

28 Po sodbi z dne 10. avgusta 2005, v kateri je Conseil d'État presodil, da določbe člena 71 zakona z dne 26. decembra 1959 niso ovira za to, da se zahteva za pokojnino, čeprav je bila vložena po 1. januarju 1961, preuči glede na pravice, ki jih ima zainteresirana stranka na dan svoje zahteve v skladu z zakonodajo o pokojninah, naj bi namreč pristojni nacionalni organi 12. decembra 2005 odločili, da ugodijo zahtevi A. Echouikha. Ta naj bi bil tako popolnoma zadovoljen, zato naj bi bila zadeva, ki poteka pred predložitvenim sodiščem, od tedaj popolnoma brezpredmetna.

29 V odgovor na dopis sodnega tajništva Sodišča, s katerim je bilo Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan zastavljeno vprašanje, ali v teh okoliščinah namerava vztrajati pri predlogu za sprejetje predhodne odločbe, je predsednik tega sodišča navedel, da so glede na navedbe, ki jih je A. Echouikh podal na obravnavi 2. februarja 2006, po eni strani še vedno potrebni nekateri koraki, da bi lahko začel uživati želeno invalidsko pokojnino, po drugi strani pa mu pristojni organi niso bili pripravljeni plačati zamudnih obresti, tako da ni odstopil od svoje tožbe.

30 Predsednik predložitvenega sodišča je dodal, da so tudi ob predpostavki, da je bila v teh okoliščinah navedena pokojnina dodeljena, postavljena vprašanja zato, ker je bila sprejeta odločba nacionalnega sodišča, ki velja za tunizijskega državljana in s katero niso bile uradno razveljavljene ustrezne zakonske določbe, še vedno povsem aktualna, posebno za preučitev krivde, ki jo glede na zahteve prava Skupnosti francoski organi nosijo pri reševanju vloge za pokojnino, ki jo je A. Echouikh vložil 28. januarja 2002, samo zato, ker ima maroško državljanstvo, in ta zamuda še vedno traja.

31 Tako je Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan 2. februarja 2006 odločilo, da ne bo umaknilo svojega predloga za sprejetje predhodne odločbe.

32 Glede tega je treba spomniti, da so glede na ustaljeno sodno prakso samo nacionalna sodišča, ki obravnavajo spor in morajo prevzeti odgovornost za izdano sodno odločbo, tista, ki morajo glede na posebnosti vsake zadeve presoditi tako nujnost za predhodno odločbo, da bi lahko izrekla svojo sodbo, kot pomembnost vprašanj, ki jih postavijo Sodišču (glej predvsem sodbi z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 38, in z dne 12. junija 2003 v zadevi Schmidberger, C-112/00, Recueil, str. I-5659, točka 31).

33 Ker v spisu ni podatkov, ki bi očitno dokazovali, da razlaga prava Skupnosti, ki jo zahteva nacionalno sodišče, nima nobene zveze z dejanskostjo ali predmetom spora o glavni stvari ali da je težava, na katero opozarja predložitvena odločba, hipotetična, mora Sodišče odločiti o vprašanjih, ki jih je postavilo to sodišče.

Vprašanja za predhodno odločanje

34 Na podlagi člena 104(3), prvi pododstavek, Poslovnika lahko Sodišče po opredelitvi generalnega pravobranilca, če je mogoče iz sodne prakse jasno sklepati, kakšen bo odgovor na postavljeno vprašanje za predhodno odločanje, kadar koli odloči z obrazloženim sklepom, v katerem navede ustrezno sodno prakso. Sodišče meni, da je to podano v zadevi v glavni stvari.

35 S temi sedmimi vprašanji, ki jih je treba preučiti skupaj, predložitveno sodišče pravzaprav sprašuje, ali je treba člene od 40 do 42 Sporazuma o sodelovanju, člena 64

in 65 Sporazuma o pridružitvi ter člen 12 ES in člen 14 EKČP razlagati tako, da nasprotujejo, da bi država članica gostiteljica zavrnila dodelitev vojaške invalidske pokojnine maroškemu državljanu, ki je služil vojsko v tej državi in prebiva na njenem ozemlju, samo zato, ker ima prosilec maroško državljanstvo.

36 Uvodoma je treba ugotoviti, da se lahko glede na določbe člena 96 Sporazuma o pridružitvi po eni strani, v skladu s katerimi ta od datuma svojega začetka veljavnosti, torej od 1. marca 2000, nadomešča Sporazum o sodelovanju, po drugi strani pa glede na to, da je A. Echouikh svojo zahtevo za pokojnino vložil 28. januarja 2002, v sporu o glavni stvari *ratione temporis* uporabi samo Sporazum o pridružitvi.

37 Poleg tega je treba glede na naravo dajatve, zahtevane v obravnavanem primeru, začeti preučevanje pogojev uporabe člena 65(1), prvi pododstavek, tega sporazuma.

38 Da bi predložitvenemu sodišču zagotovili uporaben odgovor, je treba, prvič, preučiti, ali se lahko posameznik na to določbo Sporazuma o pridružitvi sklicuje pred nacionalnim sodiščem, in, drugič, če je odgovor pritrdilen, določiti obseg načela prepovedi diskriminacije, navedenega v tej določbi.

Neposredni učinek člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi

39 Glede tega je treba spomniti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da ima člen 41(1) Sporazuma o sodelovanju neposredni učinek, tako da se imajo zainteresirane stranke, za katere velja, pravico sklicevati nanj pred nacionalnimi sodišči (glej sodbe

z dne 31. januarja 1991 v zadevi Kziber, C-18/90, Recueil, str. I-199, točke od 15 do 23, z dne 20. aprila 1994 v zadevi Yousfi, C-58/93, Recueil, str. I-1353, točke od 16 do 19, in z dne 3. oktobra 1996 v zadevi Hallouzi-Choho, C-126/95, Recueil, str. I-4807, točki 19 in 20; sklepa z dne 12. februarja 2003 v zadevi Alami, C-23/02, Recueil, str. I-1399, točka 22, in z dne 27. aprila 2004 v zadevi Haddad, C-358/02, neobjavljen v ZOdl., točka 26; po analogiji glej tudi sodbi z dne 5. aprila 1995 v zadevi Krid, C-103/94, Recueil, str. I-719, točke od 21 do 24, in z dne 15. januarja 1998 v zadevi Babahenini, C-113/97, Recueil, str. I-183, točki 17 in 18, izrečeni glede člena 39(1) Sporazuma o sodelovanju med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Ljudsko demokratično republiko Alžirijo, podpisanega v Alžiru 26. aprila 1976 in potrjenega v imenu Skupnosti z Uredbo Sveta (EGS) št. 2210/78 z dne 26. septembra 1978 (UL L 263, str. 1, v nadaljevanju: Sporazum EGS-Alžirija), določba, ki je oblikovana enako kot navedeni člen 41(1)).

40 To sodno prakso, kot je upravičeno navedla Komisija Evropskih skupnosti, pa je mogoče v celoti prenesti v primeru člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi, katerega besedilo je enako besedilu člena 41(1) Sporazuma o sodelovanju, saj Sporazum o pridružitvi med drugim zasleduje cilje, ki so neposredno podaljšanje ciljev, na katerih temelji Sporazum o sodelovanju.

41 Treba je dodati, da imata v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 39 tega sklepa, člena 41(1) Sporazuma o sodelovanju in 39(1) Sporazuma EGS-Alžirija, ki na področju socialne varnosti določata prepoved vsakršne diskriminacije maroških in alžirskih državljanov na podlagi državljanstva v primerjavi z državljani države članice gostiteljice, neposredni učinek, čeprav svet za sodelovanje, ki ga določata ta sporazuma, ni sprejel ukrepov na podlagi člena 42(1) Sporazuma o sodelovanju in člena 40(1) Sporazuma EGS-Alžirija v zvezi z izvajanjem načel, navedenih v členih 41 in 39 navedenih sporazumov (sodba z dne 4. maja 1999 v zadevi Sürül, C-262/96, Recueil, str. I-2685, točka 66).

42 Iz istih razlogov morajo veljati iste ugotovitve za člen 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi, tako da je neobstoj odločitve, ki naj bi jo sprejel Pridružitveni svet, ki ga ustanavlja ta sporazum na podlagi svojega člena 67(1), neupošteven.

Obseg člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi

43 Da bi določili obseg načela prepovedi diskriminacije iz člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi, je treba po eni strani preveriti, ali je oseba, ki je v položaju A. Echouikha, „delavec“, ki ga zadeva ta določba, po drugi strani pa, ali vojaška invalidska pokojnina, kot je pokojnina v postopku v glavni stvari, spada na področje „socialne varnosti“ v smislu iste določbe.

44 Prvič, glede področja osebne uporabe navedene določbe je Sodišče že presodilo, da pojem „delavec“ iz člena 41(1) Sporazuma o sodelovanju zadeva hkrati zaposlene delavce in delavce, ki so se umaknili s trga dela, potem ko so dosegli starost, zahtevano za pridobitev starostne pokojnine, ali potem ko so bili žrtve enega od tveganj, ki dajejo pravico do dajatev iz naslova drugih vej socialne varnosti (glej predvsem zgoraj navedeno sodbo Kziber, točka 27, in zgoraj navedeni sklep Alami, točka 27).

45 Glede na to, da je besedilo člena 41(1) Sporazuma o sodelovanju in člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi enako, je mogoče po analogiji to sodno prakso prenesti v to zadnjo določbo.

46 Okoliščina, da je A. Echouikh prenehal delati na dan vložitve zahteve za invalidsko pokojnino, ga zato ne izključuje s področja osebne uporabe navedene določbe.

47 Kar zadeva dejstvo, da je bil prosilec zaposlen v vojski države članice gostiteljice, je Sodišče že presodilo, da je treba osebo, ki odsluži določen čas obvezne ali prostovoljne vojaške službe, obravnavati kot „delavca“ glede na razmerje podrejenosti, ki je značilna za opravljanje njegovih storitev v vojaški službi, za katere prejema plačilo (glej po analogiji v tem smislu sodbo z dne 13. novembra 1997 v zadevi Grahame in Hollanders, C-248/96, Recueil, str. I-6407, točke od 27 do 33).

48 Ker ni sporno, da je A. Echouikh maroški državljan, ki je opravljal plačano dejavnost v Franciji, državi članici, v kateri prebiva, ga je treba v teh okoliščinah obravnavati kot „delavca“ v smislu člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi.

49 Drugič, glede stvarnega področja uporabe načela prepovedi diskriminacije iz člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi, je treba ugotoviti, da drugi pododstavek tega odstavka med vejami socialne varnosti, ki jih pokriva navedeni člen, izrecno zajema dajatve za invalidnost.

50 Poleg tega je Sodišče že večkrat presodilo (zgoraj navedene sodbe Kziber, točka 25; Yousfi, točka 24, in Hallouzi-Choho, točka 25; zgoraj navedena sklepa Alami, točka 23, in Haddad, točka 27, ter po analogiji zgoraj navedeni sodbi Krid, točka 32, in Babahenini, točka 26), da je treba pojem „socialne varnosti“ iz člena 41(1) Sporazuma o sodelovanju razumeti enako kot popolnoma enak pojem iz Uredbe Sveta

(EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, kot je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL 1997, L 28, str. 1, v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71).

51 Iz istih razlogov, kot so razlogi iz točk 40 in 45 tega sklepa, je mogoče to sodno prakso po analogiji prenesti v primeru člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi.

52 V členu 4(1) Uredbe št. 1408/71 pa so naštete veje socialne varnosti, ki se nanašajo na njegovo področje uporabe, med katerimi so v navedenem odstavku 1(b) izrecno navedene „dajatve za invalidnost“.

53 Zato dajatve, kot je ta v postopku v glavni stvari, spadajo v okvir stvarnega področja uporabe člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi.

54 Okoliščine, ki jih navaja predložitveno sodišče, in sicer, da je bolezen, na kateri temelji zahteva za invalidsko pokojnino, ki jo je vložil A. Echouikh, nastala že davno tega, torej v letih od 1949 do 1964, in je nastopila zunaj ozemeljskih meja države članice gostiteljice, ne morejo vplivati na to ugotovitev. Po eni strani namreč ni sporno, da je bila ta delovna doba, med katero je nastopila bolezen, ki upravičuje navedeno zahtevo in se jo upošteva pri izračunu dajatve, opravljena za državo, ki je

bila delodajalec prosilca, tako da je bila v obravnavanem primeru podana tesna zveza med njim in zadevno državo članico (glej v tem smislu sodbo z dne 30. marca 1993 v zadevi De Wit, C-282/91, Recueil, str. I-1221, točka 21). Po drugi strani pomeni bolezen, ki je nastopila v navedenem obdobju, okoliščino, ki je nastala pred začetkom veljavnosti Sporazuma o pridružitvi, pri čemer pa njene bodoče posledice, kot je možnost uživanja vojaške invalidske pokojnine zaradi posledic te bolezni, ureja navedeni sporazum, zlasti njegov člen 65(1), vse od začetka veljavnosti tega sporazuma, pri čemer se njegova uporaba pri taki zahtevi za pokojnino ne more obravnavati, kot da vpliva na položaj, ki je nastal pred tem začetkom veljavnosti (glej v tem smislu po analogiji sodbo z dne 29. januarja 2002 v zadevi Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00. Recueil, str. I-1049, točke od 49 do 52).

55 Končno prav tako iz ustaljene sodne prakse izhaja, da načelo iz člena 41(1) Sporazuma o sodelovanju glede neobstoja vsake diskriminacije na podlagi državljanstva na področju socialne varnosti maroških delavcev migrantov in njihovih družinskih članov, ki prebivajo z njimi, v primerjavi z lastnimi državljani držav članic, v kateri so ali so bili zaposleni, pomeni, da je treba osebe, ki jih zadeva ta določba, obravnavati, kot da bi bile državljani zadevnih držav članic (glej predvsem zgoraj navedeno sodbo Hallouzi-Choho, točka 35, in zgoraj navedeni sklep Alami, točka 30).

56 To načelo torej pomeni, da lahko osebe, ki spadajo v področje uporabe navedene določbe Sporazuma o sodelovanju, zahtevajo dajatve socialne varnosti pod istimi pogoji kot državljani države članice gostiteljice, ne da bi jim lahko njena zakonodaja predpisovala dodatne ali strožje pogoje v primerjavi s tistimi, ki veljajo za državljane te države (glej predvsem zgoraj navedeno sodbo Hallouzi-Choho, točka 36, in zgoraj navedeni sklep Alami, točka 31, ter po analogiji zgoraj navedeni sodbi Babahenini, točka 29, in Sürül, točka 97).

57 Tako se mora uporaba ne samo zahteve za državljanstvo zadevne države članice, ampak tudi vsakega drugega pogoja, ki se ne zahteva od lastnih državljanov, za osebe iz člena 41(1) Sporazuma o sodelovanju šteti kot nezdružljiva z navedenim načelom prepovedi diskriminacije (glej zgoraj navedeno sodbo Hallouzi-Choho, točka 37, in zgoraj navedeni sklep Alami, točka 32, ter po analogiji zgoraj navedeno sodbo Babahenini, točka 30).

58 Zaradi razlogov iz točk 40, 45 in 51 tega sklepa je mogoče te iste ugotovitve po analogiji prenesti v primeru člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi.

59 V obravnavanem primeru pa ni sporno, da nacionalna zakonodaja v postopku v glavni stvari maroškemu državljanu preprečuje dodelitev vojaške invalidske pokojnine samo zaradi prosilčevega državljanstva.

60 Torej se taka zakonodaja izkaže za nezdružljivo z načelom prepovedi diskriminacije iz člena 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi. Iz tega načela namreč izhaja, da se maroškemu državljanu, ki je služil v vojski države članice gostiteljice na ozemlju, kjer prebiva, in tako izpolnjuje vse pogoje, razen pogoja državljanstva, da bi bil upravičen do dajatve, kot je dajatev v postopku v glavni stvari, upravičenost do dajatve ne more zavrniti samo zaradi njegovega državljanstva (glej po analogiji predvsem zgoraj navedeni sodbi Krid, točka 40, in Babahenini, točka 31).

61 Glede na zgornje ugotovitve ni treba odločiti o drugih vidikih vprašanj za predhodno odločanje.

62 Najprej, ker se lahko maroški državljan, kot je A. Echouikh, pred nacionalnimi sodišči sklicuje na člen 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi, da bi izključil uporabo pravil notranjega prava, ki so v nasprotju z njim, ni več treba razlagati člena 64 istega sporazuma.

63 Nato, člen 12 ES, ki določa splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva, se neodvisno uporablja samo v okoliščinah, ki jih ureja pravo Skupnosti, za katere to ne predvideva posebnih pravil o prepovedi diskriminacije (glej v tem smislu predvsem zgoraj navedeno sodbo Sürül, točka 64; sodbo v zadevi Skandia in Ramstedt z dne 26. junija 2003, C-422/01, Recueil, str. I-6817, točka 61, in sodbo z dne 16. februarja 2006 v zadevi Öberg, C-185/04, ZOdl., str. I-1453, točka 25). Navedeno splošno načelo pa je posebej izraženo na področju socialne varnosti, zlasti v členu 65 Sporazuma o pridružitvi.

64 Končno so v skladu z ustaljeno sodno prakso (glej predvsem zgoraj navedeno sodbo Schmidberger, točke od 71 do 73, in navedeno sodno prakso) temeljne pravice sestavni del splošnih pravnih načel, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče, ki se pri tem zgleduje po ustavnih tradicijah, skupnih vsem državam članicam, in po smernicah, ki jih nudijo mednarodni instrumenti v zvezi z varstvom človekovih pravic, pri katerih so sodelovale in h katerim so pristopile države članice in med katerimi ima EKČP v tem okviru poseben pomen. Načela, ki izhajajo iz te sodne prakse, so bila ponovno potrjena v preambuli Enotnega evropskega akta, nato pa v členu F(2) Pogodbe EU. Iz tega izhaja, da ukrepi, ki so nezdružljivi s spoštovanjem človekovih pravic, ki so tako priznane in zagotovljene, v Skupnosti ne morejo biti dovoljeni.

65 Vendar je glede tega dovolj opozorilo, da je razlaga, ki jo ta sklep potrjuje v zvezi s členom 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi, v skladu z zahtevami člena 14 EKČP in člena 1 dodatnega protokola, kot ju je razložilo predvsem Evropsko sodišče za človekove pravice v svoji sodbi Gaygusuz proti Avstriji z dne 16. septembra 1996 (*Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, str. 1129), tako da Sodišče predložitvenemu sodišču daje vso razlago, ki je potrebna za njegovo presojanje skladnosti sporne nacionalne zakonodaje s temeljnimi pravicami, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče, kot so tiste, ki jih zagotavlja EKČP.

66 Glede na vse zgornje utemeljitve je treba na zastavljena vprašanja odgovoriti, da je treba člen 65(1), prvi pododstavek, Sporazuma o pridružitvi razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi država članica gostiteljica maroškemu državljanu, ki je služil vojsko v tej državi in prebiva na njenem ozemlju, zavrnila pravico do vojaške invalidske pokojnine zgolj iz razloga, da je maroški državljan.

Stroški

67 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

Člen 65(1), prvi pododstavek, Evro-mediteranskega sporazuma o pridružitvi med Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami na eni strani in Kraljevino Maroko na drugi strani, podpisanega 26. februarja 1996 v Bruslju in v imenu navedenih Skupnosti potrjenega s Sklepom Sveta in Komisije 2000/204/ES, ESPJ z dne 24. januarja 2000, je treba razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi država članica gostiteljica maroškemu državljanu, ki je služil vojsko v tej državi in prebiva na njenem ozemlju, zavrnila pravico do vojaške invalidske pokojnine zgolj iz razloga, da je maroški državljan.

Podpisi